Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Kontxa Larrañaga Ezeiza

Azkoitia, Gipuzkoa
(1929-2011)

Aurkibidea

Biografia

Azkoitiko Astarbe ("Kukuerri") auzoko Arrietastarbe ("Arritte") baserrian jaio zen 1929an; aita bertakoa zen, eta ama Bidanikoa. 8 anai-arrebako sendia zuen. Eskolan Martirieta auzoan ibili zen 12 urtera arte, eta geroago Kukuerriko gau-eskolan, Astarbeazpikoa baserrian. Josten ikasten aritu zen Azkoitian. Baserritik bizi izan da beti.

Zintak

AZK-044

- **Proiektua**: Azkoitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Otegi, Aitziber
- **Data**: 2010-02-11
- **Iraupena**: 55 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k)**: Elexpuru, Juan Martin

Pasarteak

1. Eskolako kontuak

- **Erref**: AZK-044/003
- **Iraupena**: 0:03:45. **Hasi**: 00:05:10. **Bukatu**: 00:08:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Martirietako eskolan ibili zen. Baserritik hara bide luzea zegoen, eta goizean euria egiten zuenean, egun osoa eman behar izaten zuen blai eskolan. Eskolara bere adineko beste mutil batzuekin joaten zen. Askotan, ezin izaten zuten garaiz iritsi, eta zigorra jartzen zieten. Martirieta bertako bi ahizpa izan zituen maistra: irakurtzen, idazten, eta oinarrizko matematikak egiten irakatsi zieten. Maistrek euskaraz hitz egiten zieten, eta erdara gutxi ikasi zuen txikitan. Goiz eta arratsalde egoten ziren eskolan, eta etxetik eramaten zuten bazkaria: bi arrautzako tortilla, eta bi ontza txokolate. Nolako zigorrak jartzen zizkieten azaltzen du.

Transkripzioa
-Nun ibilli ziñen eskolan?
-Martiritten.
-Martirittan? Kukuerritik Martirittara bide puxkat egongo zan ba.
-Hoixe ba, hoixe ba. Eta gero han ibiltzen giñan gaizki. Gero pasatzen zikun euriye, hguardasola puskau, busti, burutiken goittik behera guardasola puskautakun busti-busti einde jun ber eskolaa. Eta egun guztia halaxe pasau ber.
-Bai eginda.
-Bai.
-Ze juten ziñen, bakar-bakarrik eskolara?
-Ez, beste bi mutil gazte eukitzen nittun neure modun neure edadekuk.
-Auzokon batzuk?
-Bai. Gero beste etxe batetik ertetzen zizkun beste pare bat edo, eta Martirittara juten giñan.
-Noizko juten zineten?
-Beatzietarako jun ber eta ezin jun. Eta gero erritia, blastiua igual.
-Zein zendun maisu?
-Maistre?
-Bai.
-Zea, Zelertxokua bat. Martirittakuak biek. Martirittan bertakuk biek. Gero ezkondu ein zien horra. Baiña biek Martirittakek zien, bi ahizpe.
-Eta ze rekuedo daukazu eskolakoak? Ze ikasten za?
-Ikixi, haiek zekittiena gehiyena ikisitta gerau giñen. Zea, letzen ikixi gendun eta izkribitzen'e ikixi gendun eta kontu etaatzen'e bai. Sumarretik hasite dividir eta hortako zeak danak. -Maestrak euskeraz egingo zizuen?
-Bai, euskeraz eitten zun.
-Izan zan zuen garaian euskeraz hitz egiterik ez zeola edo?
-Nik egia esan ez nun /enun/ batee ikixi. Oiñ, enteniu eitten det, e., enteniu itten det erderaz enteniu. Horrek hau esan nahi dik, horrek hori esan nahi dik, horri emango nitxokek bueltia baiña eziñ eman. Oiñ hauxe. Hitz batzuk bai baiña bestela ez.
-Eskola gogorra zan?
-Bai. Orduko eskolia zan, ñooo! Zu dana bustita geatzen zea eta han amaik eztaukazu, han eztizu amak kasoik eingo. Bustitzen zea ta sartzen zea eskolan, igual hankak dana bustita, zeu igual zaude dana bustita, eta hantxe egune pasau in ber.
-Goiz eta atsalde egoten zineten?
-Goiz eta atsalde.
-Eta bazkaldu?
-Geuk eamaten gendun.
-Etxetik?
-Bai. Poltsia eamaten gendun; amak ipintzen zigun bokadillua, bi arrautze tortille eindda. Igul zeoze nahastute eukiko zun harek. Beste bi ontza txokolate. Hoiek dauzkat burun. Bi hontza txokolate eta bi arrautzakin einde tortillia egun guztireko.
-Egun guztirako?
-Egun guztia haretxekin pasatzen gendun.
-Eta kastiguik izaten zan?
-Bai, kastiguk'e bai.
-Ze kastigu jartzen zizuen?
-Ze kastigu eingo zuen ba (jotzeko imintzioa).
-Bai? Jotzen zizuen?
-Igual jo, zapiue igual. Eta baitte baba-aliek ipinita'ere belaun azpiyen. Eta besuk hola ipinite ere bai ta, puxkat goratxuao jaso behar eta. Puxkat

goratxua ta, nekau egiten zin eta, behera ta. Hoiek danak.

-

2. Eskola eta gau-eskola

- **Erref**: AZK-044/004
- **Iraupena**: 0:01:43. **Hasi**: 00:08:55. **Bukatu**: 00:10:38
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Aisia » Kultura » Irakurtzea

Laburpena:
Eskolatik irteterakoan, errezatu egin behar izaten zuten. Katona erabiltzen zuten eskolan, eta 12 urtera arte-edo ibili zen han. Horren ondoren, gau-eskolara joaten hasi zen Astarbera.

Transkripzioa
-Eskolan errezau beharrik eukitzen zenuen?
-Ertetzerakun bai.
-Eta ze errezatzen zenuen?
-Zeoze errezauko gendun; ze ez zat /etzat/ akordatzen oiñ ze errezatzen gendun, baiña zeoze errezauta alde eitten genduna... Gustoa ertetzen gendunin.
-Libururik izaten zenduen?
-Liburuek? Bai-bai-bai. Katonak.
-Zer zan hori?
-Liburua.
-Eta zer eukitzen zun harek, danetik?
-Bai-bai-bai.
-Ikasten zenduen dana liburu hartatik ikasten zeduen?
-Bai, handik edo.
-Zenbat urte arte ibili ziñen eskolan?
-Ni zenbat urte arte?
-Bai.
-Dozenan bat urte arte edo. Hamabi urte arte do. Geo gau-eskolia hasi zigun geure etxe, auzuun hasi zigun gau-eskolia. Eta, bakizu, gaztiek puxkat goorrauak eta gau-eskolaa gustoa juten giñen. Enda gazte batzuk gau eskolaa juten giñen.
-Nun zeon gau-eskola?
-Gau-eskola hoi Astarben, Astarbe Azpikuen.
-Eta bertakon bat zenuen maixu?
-Neskan bat kaletik jungo zan-eta. Hauraxe gau-eskolie edo ematea.
-Noiz juten ziñeten, gauen?
-Illuntzin.
-Eta han zer zen, estudio gehiago?
-Bai, zeoze gehio zekiyena edo izengo zan.

3. Baserriko lanak

- **Erref**: AZK-044/005

- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:10:38. **Bukatu**: 00:11:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Gau-eskola bukatu zuenean, baserrian jarraitu zuen lanean. Baserriko lanez hitz egiten du: berak ardiak jezten laguntzen zuen; amak gazta egiten zuen, eta azokara joaten zen saltzera, normalean bakarrik.

Transkripzioa
-Eta gau-eskola bukatu zenuenean?
-Bukatutakun lanea.
-Lanea hasi ziñen?
-Bai.
-Nora hasi zinen lanera?
-Etxien, baserriyen. Baserriyen gero ahizpe. Eta harek'e umiek eta badakizu-ta, lagundu in ber hari're ta, danak.
-Lehen esan dezu artzai ere ibili zinela.
-Bai.
-Ardi-jaisteko makinarik?
-Ez. Eskukin. Nik eutsi ardiyei. Nik eutsi eta beste ahizpek jatxi.
-Bi lagunen arten.
-Bai.
-Nora jaizten zenduen?
-Baldara, ontzira. Eta geo haiei eutsi eta eskolara jun ber artin.
-Bi lan?
-Bai.
-Eta gazta ere eitten zendun zuk?
-Gazta're, amak eitten zun gaztaie. Ta azokara juten zan haure astukin.
-Azkoitira?
-Azpeitira. Bera alde hartakua zan-eta, Bidanikue zan-eta. Horra gustoa juten zan.
-Zuek laguntzen ziozuen azokara?
-Ez, gutxi, zeoze berrie erosi ber gendunien edo amakin juten bagiñen.

4. Gaztagintza

- **Erref**: AZK-044/006
- **Iraupena**: 0:01:27. **Hasi**: 00:11:54. **Bukatu**: 00:13:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:
Gazta egiteko ontzi txiki batzuk egoten ziren. Gaztak apal batzuetan edukitzen zituzten, lehor zitezen. Gazta batzuk keetzen zituzten, eta nola egiten zuten azaltzen du.

Transkripzioa
-Gazta egiteko ontzik-eta izaten zien ordun?
-Bai, ontzi txiki batzuk izeten zin. Egoten zin ordun'e gaztaie itteko.
-Ze izaten zan?
-Ze esango dizut ba nik. Klase ona ez zan /etzan) izengo.
-Egurrezkok?
-Ez, ez, ez, bestelakuk. Oiñ egoten dien tipokua izeten zan, eta hantxe ein-eta.
-Bazenuten gazta-tokirik?
-Ez, holakoik ezerre ez zan /etzan/. Nunbaitten sekau eta saldu. Eta berrie nahi izaten zun, gaztae berrie jendik nola nahi izaten zun, sukuldien edo sekatzekuk egoten zien; han sekau han...
-Apalan batzutan?
-Bai, ta han ipini ta.
-Zenbat denboran eukitzen zien gaztak sekatzen?
-Sekatzen? Hamabost egunien eukitzen bazendun bazijuan haura.
-Eta keetu egiten zenuten?
-Keetu, batzuk bai baiña beste batzuk ez.
-Nun keetzen zan? Nola?
-Keia? Sua eiñ, eta bueltia hola tapau keia bertan egon zeiyen.
-Zerekin tapatzen zan?
-Zeozer, sira bat edo bueltan hola ipinite, bai; sira bat edo ipinite barrun sue ein eta keie bertan geratzen zan eta han egoten zien gaztaiek izerditten. Beruen eta keiak kolorea ematen ziyuen. Plazara, azokara eamateko; amak eitten zuena hori.

5. Soroko eta baratzeko lanak

- **Erref**: AZK-044/007
- **Iraupena**: 0:00:49. **Hasi**: 00:13:21. **Bukatu**: 00:14:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa

Laburpena:
Barazkirik ez zuten saltzen azokan, baina baratzean egiten zuten lan. Soroak bazituzten: erdia garitarako eta beste erdia artotarako erabiltzen zuten.

Transkripzioa
-Berdura eta saltzen zenuten plazan?
-Ez, ez, berduraik edo holakoik ez.
-Baratzako lanik eitten zenuen?
-Bai.
-Ze?
-Porrue ta, tipulie ta. Dana holakua.
-Garirik eta artoik eta?
-Bueno! Souak. Garie einda izeten zin. Garie ta eitten zan leheno. Enda...
-Soro asko zeukazuen etxe inguruan?
-Bai. Souek txandan ibiltzeko lau egoten zin. Garie ein ber zaneako bi zati iguel, eta artue ein ber zaneako geo beste bi.

-Diferenteak izan behar zuten, lur diferenteak?
-Lurre igula izengo zan. Iguala izango zan.

6. Garia eta artoa egiteko prozesua

- **Erref**: AZK-044/008
- **Iraupena**: 0:03:19. **Hasi**: 00:14:10. **Bukatu**: 00:17:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:
Garia egiteko prozesua azaltzen du: lurra nola prestatzen zuten, zer tresna eta animalia erabiltzen zituzten hartarako, nola botatzen zuten hazia, noiz jasotzen zen garia… Artoa gariaren antzera lantzen zen. Artoari eta gariari zikina etortzen zitzaienean, jorratu egin behar izaten ziren.

Transkripzioa
-Nola eitten zan garie?
-Goldau, goldau eta gero haure atxurtu ein ber. Entenitzen al dezu? Atxurrakin. Haure atxurtu ein ber izeten zun dana, gozau, eta gero arie pasau hari.
-Goldatzeko garaien berdin zan nola goldatu?
-Bai, bai, igual igual ziyon.
-Bai?
-Bai, ondo goldau ezkero zeak ertetzen zun, earki lurra bueltatzen zan.
-Gero atxurtu?
-Gero atxurtu, beharra bazaon. Eta beste lur batzuek soltau eitten zin danak xamur-xamurrak. Eta harek bate atxurtu berrik ez zun eukitzen. Baiña beste batzuk hola brillukin beste lur batzuk ertetzen dee, enda gero harek lan haundiyo eukitzen zun, jota atxurrin jardun...
-Eta atxurtuta gero area pasau?
-Gero arie pasau.
-Aria zer izaten zan?
-Hortz batzuk eukitzen zittun, hortzak azpiyen, eta hortz haiekin-ta zeau.
-Area zer izaten zan, harrizkoa?
-Harriya ipintzen zitzakon gaiñien, egurrezkoa eta burnizkuk hortzak. Ia hortzak burnizkuk. Eta burni haietan erdiyen harriya ipintzen zitzakon.
-Edozein harri edo...?
-Ez, ez, zeuri goguak ematen zizun harri bat. Eta gero haure ganauak nola ibiltzen zun, juten zan eta eraiñez kertenetiken, earki eitten zun.
-Hue izaten zan lurra berdintzeko.
-Lurra berdintzeko eta gozatzeko.
-Eta zuek zerekin ibiltzen zenuten area, idiekiekin edo behiek edo?
-Zeona, idiyek egongo zin, nere sasoin idiyek.
-Eta gero behin lurra preparatzen zan garaien?
-Lurra preparatzen zanin, haure ondo ipintzen zendunin, haziye bota. Haziye bota eta haure nahastu berriz ariekin.
-Berriz'e nahastu.
-Bai, berriz'e nahastu haure ariekin. Hauxe. Eta artue're haziye bota, eta earki etorriko zan, eta gero jorrau ta holaxe.
-Zenbat denpora behar izaten zun gariak etortzen. Noiz jasotzen zan?

-Gariye jasotzen zan, noiz esango dizut ba,?ze sasoe? San Jun ingurun edo. San Junak baiño gerotxuo.
-Eta hazie bota?
-Oin neguan. Neguan hazia bota.
-Eta artoa ere berdin?
-Artue beste zea baten, artue eitten zan; noiz esango dizut arta-haziya? Seguru-seguru're ez dakit ba, oin hola ez zat burure etortzen, lehengue da ta, baiña artue're holaxe. Eitten zendun bere sasoien eta earki etortzen zan haura. Eta gero ein ber zendun jorrau. Gariyek'e bai. Zikiñe, gariyei're zikiñe etortzen zikon eta gero zikin haure bittu itten zikon. Ta gero artuei´re nola belarra ta zea ertetzen ziyon, haure jorrau eitten zan.

7. Garia nola jaso

- **Erref**: AZK-044/009
- **Iraupena**: 0:01:11. **Hasi**: 00:17:29. **Bukatu**: 00:18:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:
Garia ebakitzeko bi modu zeuden: makinarekin ebaki zitekeen edo bestela igitaiaz ebaki eta azaoak egiten ziren. Garia jaso eta handik denbora batera, gari-jotzea izaten zen.

Transkripzioa
-Eta gero artuei ere nola belarra-ta zea ertetzen zion, haure're jorrau eitten zan.
-Nola jasotzen zan garie eta nola jasotzen zan artoa?
-Nola jasotzen zan gariye? Ba gariye eitten zan makiniakin igul ebai. Entenitzen al dezu? Makiniakin ebai. Baiña dana narrastu eitten zun makiniek. Bestela hobie igeteiekin ebaite. Igeteiekin ebai ta azaua bla! botatzen zendun.
-Azaua zeri esaten ziozuen?
-Gariye ebaitzen dezu eskukin ieteiekin eta botatzen zendun hola mordo puxket eindakuen, azaue, haiek eitten zien gero lotu. Eta geo haure lotu eta geo garijotzie izeten zan. Haure bere sasoian jasotzen zanin garijotzie.
-Jaso eta euki egin bihar izaten zan ala jaso eta segittuan?
-Ba jaso ta puxkaten euki, etxia zea einde. Hola pillia einda. Sekatzen edo puxkat eon dailla.

8. Gari-jotzea

- **Erref**: AZK-044/010
- **Iraupena**: 0:02:42. **Hasi**: 00:18:40. **Bukatu**: 00:21:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Garia nola jotzen zuten azaltzen du. Gari-jotzea lehen etxeetan egiten zuten, eta orduan jatorduak izaten ziren (batzuetan baita musika ere). Zenbat eta lan gutxiago egon, orduan eta gusturago joaten zen jendea etxe batera. Horrelako egunetan zer jan ohi zuten azaltzen du.

Transkripzioa
-Gero gari-jotzia.
-Gero gari-jotzia. Eta edarra izeten zan haure, e, gari-jotzia.
-Nola eitten zenduen haure?
-Bai, bai, etxetan. Etxetan eta danien; txandan, dana jendie junez. Eta geo han jatordue-ta egoten zien. Eta leku batzutan soiñue-ta ere bai. Eta haure earra izeten zan, e.
-Nola gogoratzen zera zure etxeko garijotzeekin?
-Ni akordatzen naiz nola kuadrillia juten zan, garia sartu eta ataa eittea, entenitzen al dezu?, makiñan.
-Makinan?
-Makina sartu ta ataa, sartu ta ataa. Eta egoten zien parejak eta nahi izeten zuan pareja bat jutia, bestie jutia, zeatik ondo itten zuna zalako.
-Maiña beharko zan hortarako ere, ezta?
-Hartaako mañie ber. Eta oso earrak egoten zien, e. Raaa! raa-raaa, jota goor. Earki zea eitten zuen.
-Sartu ta atera. Gero?
-Garie ertetzen zun eta. Gero beste batzuk kutxetara ta.
-Kutxetara sartzen?
-Bai, gero kutxara. Eta haure earra izeten zan, e, jendiek jun nahi izeten zun.
-Zer izaten zan, egunez?
-Bai, egunez. Jendiek jun nahi izeten zun etxe batzutaa. Beste batzutaa ez, e.
-Otorduagatik seguru asko.
-Otorduagatik edo lana gutxi baldin bazeuan hara gustoago. Gero beste leku batzutan asko ein ber-eta.
-Doble ein behar eta...
-Bai. Egune pasatzekuak'e bai te. Haure haundie izeten zan.
-Ze otordu eitten zien gari-jotzetan?
-Gari-jotzetan? Lelengo zopie. Neri haure akordatzen zat. Oillukin einde oillo-zopia. Bat. Oillozopie ta geo piperrakin xarradak edo, piperrakin oillue edo. Gero arrozkoletxe.
-Egoten al zan orduan ere arrozkoletxe?
-Bai. Hola plater sakon haundi batzuk izeten zin, eta arrozkoletxe han ataatzen zan.
-Danak bertatik.
-Hori bai, kotxarakin danak. Aizu, zuretzako hau, neretzako hau, bestientzako, eta kotxarakin danak.
-Eta espabilatzen zanak harek gehio.
-Bai, bai. Zopie ta dana jateko, e, dana plateretan. Etxetan leno hori, baiña horrek alde ein zun. Oin danak bakoitzek plater bana eta; diferentetu.

9. Artoa eta irina

- **Erref**: AZK-044/011
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:21:22. **Bukatu**: 00:23:41

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Artoa
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Artoa ganaduarentzat eta oiloentzat erabiltzen zuten. Ogia egiten zuten etxean. Garai batean, hala ere, errotak itxita egon ziren, eta irinik ezin zutenez lortu, ogirik ere ezin izan zuten egin. Orduan, estraperloan ibiltzen ziren, irina ekarri eta labesua egin ahal izateko. Zortzi eguneko ogia egiten zuten aldi bakoitzean. Okinik ez zen joaten beren baserrira bera han bizi izan zen bitartean.

10. Baserriko fruta-arbolak

- **Erref**: AZK-044/012
- **Iraupena**: 0:01:06. **Hasi**: 00:23:41. **Bukatu**: 00:24:47
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:
Fruta-arbolak izaten zituzten baserrian: brinoi asko, gereziak... Zuhaitzak ez zituzten ia zaintzen, beharrik ere ez zegoelako. Lortutako brinoiak etxerako izaten ziren, ez saltzeko.

11. Sagardoa egiten

- **Erref**: AZK-044/013
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:24:47. **Bukatu**: 00:27:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Baserria » Baserriko lanak » Sagardogintza
- Baserria » Baserriko lanak » Sagarra, sagastiak

Laburpena:
Sagarrak ere bazituzten, sagar geza gorriak; eta haiekin sagardoa egiten zuten. Dolarea Izarre baserrian zegoen. Sagardoa nola egiten zuten azaltzen du. Umetatik sagardoa edaten zuten otorduetan; oso gozoa izaten zen.

12. Baserriko argia

- **Erref**: AZK-044/015
- **Iraupena**: 0:01:04. **Hasi**: 00:27:44. **Bukatu**: 00:28:48
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Baserrian ez zuten argirik: petrolio ontzia, argizaria eta kandelak erabiltzen zituzten. Hura oso tristea zela dio. Eskolara ilunpetan joan behar zutenean, linternak eramaten zituzten.

13. Ura etxean

- **Erref**: AZK-044/016
- **Iraupena**: 0:03:02. **Hasi**: 00:28:48. **Bukatu**: 00:31:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Ura etxean bazuten. Arropak garbitzeko dena eskuz egin behar izaten zuten, eta lan txarra izaten zen hori. Garbiketa-prozesua pausoz pauso azaltzen du. Beren burua garbitzeko, etxeko harraska erabiltzen zuten. Gerora, komuneraino luzatu zen ura, eta askoz errazagoa zen bainatzea.

Transkripzioa
- Eta ure bazenduen etxen?
- Bai!
- Bai?
- Bai, ure´re bagendun.
- Bueno, suertea pixket bai ordun, ura baldin bazenduen...
- Bai.
- Ez zuen etxe danak izango. Eta nola moldatzen ziñeten garbiketak eitteko eta?
- Ai ene, ene, ene... garbiketie? Garbiketie eskuz ein ber! haure txarra! garbiketie dana eskuz in ber. Ta han´e umik zeuden, aizu, ta eskolaa jun ber eta ein ein ber. Berriz hona etorri nitzen ta berriz hemen´e hoixe.
- Berriz´e in in behar?
- Eskuz in ber hemen´e. Soun ein ekinaldiye, e? ta erropa zikiñek goizin-eo bittute ipini ta jun potzure ta jaboie eman haiei –albergie badao hor–, jaboie eman ta laga, geo illuntzin eo sorotik etorritekun ta gero jabondu ta zea iteko.
- Nolako jaboia zan?
- Ba jaboe onak eoten zin, jaboe kozkor onak eoten zin.
- “Trozo”ko jaboia?
- Bai. Ta gero jaboe-hautsa hasi zanin, ba! jaboe-hautsa´re... jaboe-hautsa ´re ona. Han jaboe-hautsetan euki uretan baldan ta gero astindu in ber.
- Nun astintzen zendun?
- Potzuun! Harriye hortxe dao oiñ´e, jotzekue, bai. Geo kentzeko hasi zin harri hori ta aittek eztez esan zun “ez eizu kendu hori, hori lehengue dek eta!” esan [...] eta nik uste nun botako zebela, baiño oindik botatzeke dao. Hor dao oindiken harriye.
- Hoixe, garai bateko...
- Bai, hor dao oindiken.
- Eta zeok garbitzeko ta?
- E?
- Zeok gorputza garbitzeko eta? Errekaa?
- Gorputza garbitzeko?
- Ala arraskan?
- Hamentxe, garbiu o zea eitteko... Bai. Gero itturri... zea ipini zeben

kuartoaiño zea bat ipini zeben ta han garbiu ta ondo.
- Ya beste gauza bat... Alde earra gero...
- Bai.
- Diferentzie.
- Alde haundiye. Ene! Gaiñea, garbiketikin oso geixki ni etorri nitzen behintzet. Oso txarra. Haiek eskuk... prakak zikin-zikin-zikiñek eta, aizu... haiek eskuz garbitzen, zu, zepillukin hor ja-ta pasatzen-pasatzen zikin haundi-aurkiye. Ta nik ez dakit nola ibili giñen.
- Baiño moldau ziñeten?
- Moldau giñen behintzet.
- Atea ziñeten aurrea behintzet eta...
- Bai, umik´e hazi behintzat eta... Bi, gaiñea, hauek hemen izen dien hauek, bikiyek... bikiyek ez die hauek, lanin ai da beste horren biki-lagune; hau apartekue, bestie. Bai.

14. Haurrak etxean

- **Erref**: AZK-044/017
- **Iraupena**: 0:02:44. **Hasi**: 00:31:50. **Bukatu**: 00:34:34
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Etxean norbait gaixotzen bazen, Azpeitiko medikuarengana joaten ziren. Kontxak berak umeak etxean izan zituen. Bikiak izan zituen, eta haiekin nola moldatu zen kontatzen du.

15. Umeen inguruko gauzak

- **Erref**: AZK-044/018
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:34:34. **Bukatu**: 00:35:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Umeek ez zuten fardelik erabiltzen: galtzak jartzen zitzaizkien, eta zikintzen zituztenean, aldatu. Mantalak erabiltzen zituzten umeek. Sehaskak nolakoak ziren azaltzen du.

16. Bularra emateko emakumeak

- **Erref**: AZK-044/020
- **Iraupena**: 0:00:46. **Hasi**: 00:36:38. **Bukatu**: 00:37:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:
Umea eduki berritan, ama hil eta Kontxaren ahizpak umeari bularra eman zionekoa kontatzen du. Hori egiteagatik, ordaindu egiten zioten.

17. Artoa zuritu bitartean errezatzen

- **Erref**: AZK-044/021
- **Iraupena**: 0:00:57. **Hasi**: 00:37:24. **Bukatu**: 00:38:21
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:
Artoa ganbaran zuritzen zuten bitartean, arrosarioa errezatzen zuten gurasoekin.

18. Lehengo sinesmenak eta ohiturak

- **Erref**: AZK-044/022
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:38:21. **Bukatu**: 00:40:31
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Natura » Meteorologia

Laburpena:
Tximistei beldur handia zietenez, bedeinkatutako kandela jartzen zuten haren aurka, eta ateetan gurutzeak jartzen zituzten. Erramuak edo hartarako eramaten zen beste edozer bedeinkatu egin ohi zuten. Lehen erremintak hortzez behera jarri ohi zituzten. Ogia ere modu berezi batean jarri behar zen. Lehen fede handiagoa zegoen.

19. Erromeria eta harako janzkera

- **Erref**: AZK-044/023
- **Iraupena**: 0:02:48. **Hasi**: 00:40:31. **Bukatu**: 00:43:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:
Gaztetan Martirietako erromeriara joaten ziren. Gustura egiten zuten dantzan. Arratsaldean goiz hasten zen erromeria, baina beraiek askotan berandu iristen ziren, baserrian beti zegoelako lanen bat egiteko. Erromeriara joateko, oso gona motzak erabiltzen zituzten, eta Kontxari amak bi soineko luze egin zizkion gona motza erabil ez zezan. Abarketak janzten zituzten, eta nola lotzen zituzten azaltzen du. Abarkak galtzerdiekin ere janzten zituzten.

20. Erromeriak eta aisialdia

- **Erref**: AZK-044/024
- **Iraupena**: 0:01:16. **Hasi**: 00:43:19. **Bukatu**: 00:44:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:
Martirietako erromerian ez zen dantza loturik egiten; bai, ordea, Urrategiko erromerian. Kukuerrin taberna txiki bat eta frontoia zegoen; auzoko etxe batean jolastokia zegoen, eta han abestu egiten zuten instrumenturik gabe.

21. Taberna eta tabakoa

- **Erref**: AZK-044/025
- **Iraupena**: 0:01:19. **Hasi**: 00:44:35. **Bukatu**: 00:45:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:
Neskak ez ziren tabernara sartzen. Emakumeek zigarrorik ez zuten erretzen; mutilek, berriz, gogortutakoan bakarrik, eta orduan ere ezkutuan.

22. Mutilak eta neska-laguntzea

- **Erref**: AZK-044/026
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:45:54. **Bukatu**: 00:47:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:
Kontxaren ahizpa ezkondu zenean hasi zen Kontxa erromeriara joaten. Neska-laguntzeak nolakoak izaten ziren azaltzen du. Beraiek ez zuten dantza lotua egiten.

23. Inguruko herriekin harremana

- **Erref**: AZK-044/027
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:47:14. **Bukatu**: 00:48:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Inguruko herriak eta auzoak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:
Zumarragako Santa Luzia festara joaten ziren, eta han dantza lotua egiten

zuten han. Trenez joaten ziren, eta behin trena galdu zutela kontatzen du. Etxeko gauzak erosteko, Azkoitiko edo Azpeitiko azokara joaten ziren.

24. Jostunak

- **Erref**: AZK-044/028
- **Iraupena**: 0:02:33. **Hasi**: 00:48:24. **Bukatu**: 00:50:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Zapatagintza
- Lanbideak » Sastreak, jostunak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:
Arropak egiteko, Azkoitiko jostun bati eramaten zizkioten telak. Kontxak 2-3 hilabete eman zituen josten ikasten Azkoitian. Orduan baziren josteko makinak, hankarekin eragin behar izaten zitzaienetakoak. Abarketak josten ere ibili zen amaginarrebarekin batera, eta abarketa horiek gero saldu egiten zituzten.

25. Etxea erre zitzaienekoa

- **Erref**: AZK-044/029
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:50:57. **Bukatu**: 00:52:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Gertaera izugarriak eta ezbeharrak
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana

Laburpena:
Gerra garaian, Gabonetan, etxea erre zitzaien, eta harekin batera barruan zegoen garia. Orduan, etxe erre batzeari esker, auzokoek diruz lagundu zieten etxea konpon zezaten.

26. Gerrako oroitzapenak

- **Erref**: AZK-044/030
- **Iraupena**: 0:02:18. **Hasi**: 00:52:02. **Bukatu**: 00:54:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:
Gerra garaiko oroitzapenak kontatzen ditu. Behin gorriak gertu zeudela gertatutakoa kontatzen du. Garai hartan, guardia zibilek oiloak eskatzen zituzten, eta haien trukean dirua ematen zuten. Beldur handia pasa zuten garai hartan. Orduan ijito asko ibiltzen zen inguruan, baina gaur egun ez daude.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-13

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com